

Lieta Nr.A43003811

SKA – 524/2014

RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS

Rīgā 2014.gada 21.oktobrī

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta tiesnešu kolēģija šādā sastāvā:

tiesnese R.Vīduša

tiesnese V.Krūmiņa

tiesnese D.Mīta

rīcības sēdē izskatīja SIA „Rimi Latvia” kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2014.gada 24.janvāra spriedumu administratīvajā lietā, kas ierosināta pēc SIA „Rimi Latvia” pieteikuma par Konkurences padomes 2010.gada 30.novembra lēmuma Nr.E02-85 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējai SIA „Rimi Latvia” pieder divi dažāda formāta mazumtirdzniecības tīkli – *Rimi* lielveikalu tīkls un *Supernetto* veikalu tīkls, kurš tiek pozicionēts kā zemo cenu iepirkšanās tīkls. AS „Valmieras piens” abiem veikalu tīkliem piegādāja piena produkciju. No kopējā piegādes apjoma abiem veikalu tīkliem tika noteikta sākotnējā atlaide jeb veicināšanas atlaide. Piegādātā prece abiem veikalu tīkliem neatšķiras. Pēc kārtējā mēneša pieteicēja izsniedza piegādātājam rēķinu par *Supernetto* veikalos pārdotās produkcijas apjomu, un AS „Valmieras piens” saskaņā ar sadarbības līgumu bija jākompensē pieteicējai starpība, kas

radusies starp preču cenu preču pavadzīmēs-rēķinos un zemāku pārdošanas cenu *Supernetto* veikalos.

Konkurences padome ar 2010.gada 30.novembra lēmumu Nr.E02-85 konstatēja minētajās pieteicējas darbībās Konkurences likuma 13.panta otrās daļas 2.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu un uzlika pieteicējai naudas sodu.

[2] Pieteicēja iesniedza Administratīvajā apgabaltiesā pieteikumu par minētā lēmuma atcelšanu. Lieta izskatīta apgabaltiesā un Augstākajā tiesā; Augstākā tiesa ar 2013.gada 5.aprīļa spriedumu atcēlusi apgabaltiesas spriedumu un nodevusi lietu apgabaltiesai jaunai izskatīšanai.

[3] Apgabaltiesa ar 2014.gada 24.janvāra spriedumu pieteikumu noraidīja. Spriedumā norādīti tālāk minētie apsvērumi.

[3.1] Konkurences likuma 13.panta otrās daļas 2.punkts noteica dominējošā stāvoklī mazumtirdzniecībā esoša tirgus dalībnieka pienākumu atturēties no netaisnīgu un nepamatotu maksājumu piemērošanas vai uzspiešanas par preces atrašanos mazumtirdzniecības vietā, ja vien šie maksājumi nav attaisnojami ar jaunas, patērētājiem nezināmas preces virzīšanu tirgū. Dominējošais stāvoklis mazumtirdzniecībā raksturo mazumtirgotāja tirgus varu apjomā, kas ir pietiekams, lai spētu negatīvi ietekmēt konkurenci attiecībās ar piegādātājiem, vienlaicīgi nesasniedzot dominējošā stāvokļa tirgus varas pakāpi, kad būtu iespējams darboties neatkarīgi arī no patērētājiem un konkurentiem.

[3.2] Padome pareizi kā konkrēto tirgu noteikusi ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības tirgus lielveikalu vidē Latvijas teritorijā.

[3.3] Atbilstoši Eiropas Komisijas atziņām iepirkuma varas pamata novērtēšanas kritērijs ir tirgus daļa mazumtirdzniecībā un no tā izrietošais iepirkuma apjoms. Nosakot pieteicējas iepirkuma varu, Padome ir ņēmusi vērā vispārējo mazumtirdzniecības raksturojumu, izvērtējusi pieteicējas apgrozījumu, analizējusi tirdzniecības platību efektīvas izmantošanas rādītājus, kā arī ir konstatējusi, ka pieteicējas iepirkuma vara pastāv pietiekami ilgstošā laika periodā.

Pieteicējas apgrozījums, tirgus daļa, kopējais veikalu skaits un pārklājums Latvijas teritorijā kopumā norāda uz to, ka tā piesaista būtisku patērētāju daļu Latvijā; pieteicēja ir neaizstājams sadarbības partneris ražotājam vai piegādātājam preču izplatīšanai. Padome atzinusi, ka lielākā daļa preču Latvijas tirgū tiek iepirkta atbilstoši nosacījumiem, kurus izvirza lielveikalu ķēdes atbilstoši to iepirkumu stratēģijām. Piegādātāji, kuriem nav līdzvērtīgu izplatīšanas kanālu, ir spiesti šos nosacījumus akceptēt, jo labi attīstīts un plaši

sazarots mazumtirdzniecības kanāls ir būtisks priekšnosacījums, kā tam savu preci nogādāt līdz patērētājiem. Tādējādi pieteicējai ir būtiskas iepirkuma priekšrocības, turklāt nepieciešamības gadījumā pieteicēja esošo piegādātāju spētu aizstāt ar citu.

Padomes lēmumā ir pareizi un detalizēti izvērtēts tirgus koncentrācijas līmenis, pieteicējas stāvoklis tirgū, pieteicējas tirgus daļa, pieteicējas aizvietošanas iespēja, kā arī piegādātāja pārorientācijas iespējas. Savukārt pieteicēja nav iesniegusi tādus pierādījumus, kas atspēkotu minētos apsvērumus par pieteicējas ietekmi.

Vērtējot piegādātāju atkarību, Padome ņēmusi vērā piedāvājuma puses aizvietojamību. Tā izvērtēta pie nosacījuma, ka komercsabiedrība nokļuvusi situācijā, kad tā ir spiesta ciest zaudējumus nozīmīga nerealizēta apjoma dēļ. Lai noteiktu, vai šāda nosacījuma izpilde ir vērtējama kā pamatota, jānovērtē piegādātāja spēja pārorientēties uz citu preču ražošanu, pārorientēties ģeogrāfiskā aspektā vai uz citiem realizācijas kanāliem. Padome lēmumā izvērtējusi AS „Valmieras piens” neto apgrozījumu 2008.un 2009.gadā, tirgus daļu pēc pārdotā apjoma un piedāvāto produktu klāstu un atzinusi, ka AS „Valmieras piens” iespējas īstermiņā pārorientēties vērtējama kritiski. Tiesa arī piekrīt Padomes apsvērumam, ka mazumtirgotāju un piegādātāju apgrozījuma salīdzinājums netieši norāda uz to, kurā pusē ir vara līguma slēgšanas procesā, turklāt šis kritērijs izvērtējams kopsakarā ar piegādes tirgus struktūru. Pieteicējas apgrozījums 2008.gadā bija 14 reizes lielāks par AS „Valmieras piens” apgrozījumu, bet 2009.gadā tas bijis pat 15 reizes lielāks. Tādējādi Padome pamatoti secinājusi, ka pieteicējai ir plašas pārorientēšanās iespējas, savukārt AS „Valmieras piens” pastāv ievērojama atkarība no pieteicējas pietiekami ilgā laika posmā.

Novērtējot lietā esošos pierādījumus, secināms, ka pieteicēja atrodas dominējošā stāvoklī mazumtirdzniecībā ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības tirgū lielveikalu vidē Latvijas teritorijā.

[3.4] No lietas materiāliem konstatējams, ka pieteicēja, ļaunprātīgi izmantojot savu iepirkuma varu un piegādātāja atkarību, uzspiedusi AS „Valmieras piens” netaisnīgus piegādes noteikumus, nosakot papildu veicināšanas atlaidi AS „Valmieras piens” produkcijai *Supernetto* veikalu tīklā. 2009.gada pirmajā ceturksnī AS „Valmieras piens” vidējās piegādes cenas pieteicējai sešās produktu grupās bijušas pat par 11 % zemākas nekā pārējiem noieta kanāliem. AS „Valmieras piens” produkcijas realizācija pieteicējas veikalos pieteicējai nodrošinājusi lielāko bruto peļņu (20,85 %). Uzliekot lielāku bruto piecenojumu AS „Valmieras piens” produkcijai, pieteicēja faktiski īstenojusi mazumtirdzniecības tīkla stratēģiju uz AS „Valmieras piens” rēķina. To apstiprina arī atbildētājas veiktā analīze par piegādātāja un tirgotāja peļņu un zaudējumiem 2008. un 2009.gadā. Proti, AS „Valmieras piens” sadarbība ar pieteicēju 2009.gadā bijusi visnerentablākā. Turklāt tā bijusi arī vienīgā

no piena pārstrādes komercsabiedrībām, kurai 2009.gadā sadarbība ar pieteicēju radījusi zaudējumus. Līdz ar to pieteicēja un AS „Valmieras piens” nav vērtējamas kā līdzvērtīgas sadarbības partneres. Pieteicēja, atrodoties dominējošā stāvoklī, veidojusi savu tirdzniecības politiku tādējādi, lai gūtu ievērojamu peļņu, kamēr AS „Valmieras piens” bijusi spiesta piegādāt pieteicējai precī uz neizdevīgiem un netaisnīgiem nosacījumiem, paciešot zaudējumus ilgstošā laika periodā.

[3.5] Pieteicējas iebildumi, ka atlaide pēc būtības tikusi izmantota vienīgi kā matemātisks risinājums, vērtējami kritiski. No lietas materiāliem izriet, ka vismaz 56 % gadījumu starpība starp gala cenu *Supernetto* veikalos un starp gala cenu *Rimi* veikalos ir bijusi mazāka par attiecīgo veicināšanas atlaidi. Līdz ar to Padome pamatoti secinājusi, ka nav konstatējams ne objektīvs, ne ekonomisks pamatojums veicināšanas atlaides apmēram. Neviena racionāla uz attīstību vērsta komercsabiedrība nevēlētos sadarboties ar mazumtirgotāju pie šādiem nosacījumiem.

[3.6] Pieteicējas iesniegtajā Alfa Vanaga atzinumā paustos secinājumus tiesa vērtē kritiski, jo tie pēc būtības vērsti uz Konkurences likuma normu neievērošanu. Nav nozīmes tam, kā tiek nosaukts vai noformēts netaisnīgs un nepamatots maksājums. Nav arī rodami tiesiski pamatoti vai saprātīgi apsvērumi, kādēļ par vienas un tās pašas preces iepirkumu būtu jānoslēdz divi atsevišķi līgumi ar atšķirīgām iepirkuma cenām.

[4] Pieteicēja par apgabaltiesas spriedumu iesniegusi kasācijas sūdzību, norādot tajā tālāk minētos apsvērumus.

[4.1] Tiesa ir konspektīvi atreferējusi Padomes lēmuma saturu, nevērtējot lietas apstākļus un pierādījumus pēc būtības. Lēmuma teksta pārrakstīšana, papildinot to ar tādām frāzēm, kā „ir pamatoti norādīts”, „pamatoti atsaukusies” u.tml., nav uzskatāma par pierādījumu vērtēšanu atbilstoši Administratīvā procesa likuma noteikumiem. Turklāt tiesa nemaz nav vēlējusies iedziļināties lietas apstākļos un veikt to objektīvu izvērtēšanu, ņemot vērā, ka nolēmums sākts ar norādi uz kasācijas instances tiesas sprieduma saistošo spēku. Savukārt pieteicējas argumentiem tiesa pievērsusies jau pēc secinājuma, ka Padomes lēmums ir tiesisks.

[4.2] Tiesa nav vērtējusi, vai izvēlēti pareizie kritēriji, pēc kuriem nosakāma dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana. Ņemot vērā nepieciešamās ekonomikas zināšanas, tiesas kompetencē neietilpst lēmuma ekonomiskā vērtējuma aizstāšana ar savu vērtējumu. Tādēļ pieteicēja iesniegusi Alfa Vanaga atzinumu, kurā ietverts lēmuma pamatojums no ekonomiskā viedokļa. Pieteicējas iesniegtie pierādījumi, tostarp minētais atzinums, norāda uz virkni trūkumu lēmuma argumentācijā. Tiesai šie pierādījumi bija jāizvērtē.

[4.3] Faktu, ka iestāde patvaļīgi izvēlējusies kritērijus iepirkuma varas izvērtēšanai, apstiprina arī atbildētājas pārstāves tiesas sēdē norādītais, ka „iepirkuma vara nav nekur definēta, un metodika, kā to noteikt, neeksistē. Mēs šo metodiku izstrādājām paši, skatoties uz situāciju loģiski”. Tādējādi Padome nav sniegusi lēmuma pamatojumu, un spriedumā tas nav vērtēts.

[5] Konkurences padome paskaidrojumos kasācijas sūdzību neatzīst un norāda, ka dominējošā stāvokļa mazumtirdzniecībā konstatēšana un netaisnīgas un nepamatotas prakses kvalificēšana ir kvalitatīvs novērtējums, un katrā konkrētajā gadījumā novērtējuma kritēriji var būt atšķirīgi. Nevienam konkrētam kritērijam netiek piešķirts iepriekš noteikts matemātisks svars vai nozīme. Par minētā stāvokļa esību un piemērotās prakses netaisnību liecina visu analizēto kritēriju kopums. Eksperta sniegtais atzinums sniegts atrauti no mazumtirgotāja un piegādātāja attiecību tiesiskā ietvara.

Motīvu daļa

[6] Lieta jau iepriekš izskatīta Augstākajā tiesā. Augstākā tiesa apgabaltiesas spriedumā konstatēja šādas nepilnības, kuras tiesai bija jānovērš, izskatot lietu no jauna:

1) no apgabaltiesas sprieduma nav saprotams, vai Padomes secinājums, ka pieteicēja atrodas dominējošā stāvoklī, ir atzīts par pareizu, vai nē;

2) apgabaltiesa nav vērtējusi Padomes noteikto konkrēto tirgu, lai arī pret to pieteikumā bija izvirzīti argumenti;

3) lai arī apgabaltiesa atzina par nepietiekami pamatotu Padomes lēmumu attiecībā uz pieteicējas tirgus varu, tā nebija norādījusi, kas tieši iztrūkst administratīvā akta pamatojumā, bet kam būtu jābūt, lai noteiktu pieteicējas iepirkuma varu. Šajā sakarā Augstākā tiesa norādīja, ka administratīvajā aktā ir vērtēts tirgus koncentrācijas līmenis, pieteicējas stāvoklis tirgū, pieteicējas darbības izpausmes, pieteicējas aizvietošanas iespēja, piegādātāja pārorientācijas iespēja, taču tiesa neko no šīm pazīmēm spriedumā nebija vērtējusi;

4) apgabaltiesa spriedumā arī nav norādījusi, kādēļ tā dod priekšroku tieši piegādātāja zaudējumam un darbības veida vērtēšanai iepretim citiem iepirkuma varas un atkarības apstākļiem;

5) atzīstot pieteicējas piemēroto cenu precei, kas piegādāta uz *Supernetto* veikaliem, par atsevišķu iepirkuma cenu, tiesa nav ņēmusi vērā, ka šādu „cenu” pieteicēja piemēro retrospektīvi un ka pieteicēja jau piemēro apjoma atlaidi kopējam visā pieteicējas tīklā realizētajam preču apjomam;

Apgabaltiesa, izskatot lietu no jauna, ir ņēmusi vērā visu minēto un ir izvērtējusi visus lietā nozīmīgos apstākļus, ievērojot Padomes lēmumā ietverto pamatojumu.

[7] Tiesnešu kolēģija nepiekrīt pieteicējas kasācijas sūdzībā ietvertajam apgalvojumam, ka tiesa nekritiski pārrakstījusi administratīvā akta tekstu un pati nav vērtējusi lietas apstākļus. Tiesa ir vadījusies no Padomes noskaidrotajiem apstākļiem. Pieteicēja nenorāda, ka kādi apstākļi noskaidroti nepilnīgi vai ka kādas iegūtās ziņas būtu nepatiesas vai nepilnīgas. Šo apstākļu novērtēšanas rezultātā tiesa būtībā nonākusi pie tādiem pašiem secinājumiem, kādi pausti Padomes lēmumā. Līdz ar to ir loģiska un pamatota tiesas atsaukšanās uz Padomes lēmumā ietvertajiem secinājumiem ar norādi uz to pareizību vai pamatotību.

Arī veids, kā tiesa strukturējusi sprieduma motīvu daļu (iesākumā atsaucoties uz kasācijas instances tiesas nolēmuma saistošo spēku, tad sniedzot iestādes lēmuma tiesiskuma vērtējumu, secinot, ka tas ir tiesisks, un pēc tam pievēršoties pieteicējas argumentiem), nenorāda uz to, ka tiesa nav objektīvi novērtējusi lietas apstākļus vai ka tiesa tajos nav vēlējusies iedziļināties. Tiesa izvēlas un strukturē sprieduma motīvu daļu patstāvīgi (*sk. Augstākās tiesas 2013.gada 30.janvāra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-155/2013 8.punktu*).

Vērtējot apgabaltiesas spriedumu kopumā, tiesnešu kolēģijai pretēji kasatores viedoklim nerodas iespaids, ka apgabaltiesa būtu tikai automātiski pārlikusī Padomes secinājumu spriedumā.

[8] Pieteicēja uzskata, ka tiesai bija jāizvērtē, vai iestādes izvēlētie kritēriji dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas konstatēšanai nav bijuši patvaļīgi.

Tas, vai konkrētais tirgus dalībnieks atrodas dominējošā stāvoklī mazumtirdzniecībā un vai tas šo stāvokli izmanto ļaunprātīgi, izvērtējams, ņemot vērā Konkurences likuma 13.panta otrajā daļā un tās 2.punktā aprakstītās pazīmes. Tieši to gan iestāde, gan apgabaltiesa darījušas. Savukārt tas, pēc kādiem kritērijiem konstatējama katra no minētajām pazīmēm jeb kādi apstākļi norāda uz katras konkrētās pazīmes esību, nav normatīvā regulējuma jautājums, bet gan faktisko apstākļu novērtējuma jautājums. Šajā gadījumā iestāde ir vērtējusi tirgus koncentrācijas līmeni, pieteicējas stāvokli tirgū, pieteicējas aizvietošanas iespējas u.c. Pieteicēja nenorāda, kādus tieši apstākļus iestāde vai tiesa nebūtu izvērtējusi, savukārt konkrēto apstākļu pārvērtēšana, tostarp atzinums par to, vai kāds no vērtētajiem apstākļiem norāda vai nenorāda uz Konkurences likuma 13.panta otrās daļas 2.punktā minētajām pazīmēm, neietilpst kasācijas instances tiesas kompetencē.

Tiesnešu kolēģija attiecībā uz šo argumentu arī norāda, ka ekonomiskā analīze vienmēr būs individuāla katrā konkrētā gadījumā atkarībā no izmeklējamā pārkāpuma rakstura un tirgus īpatnībām konkrētajā laikposmā. Tāpat jāņem vērā, ka pārkāpuma būtību pierādošā analīze būtībā vienmēr būs ar zināmu aptuvenības un pieļāvuma līmeni. Tiesas uzdevums šajā gadījumā ir pārbaudīt, vai Padomes veiktā tirgus analīze pienācīgi pamato pārkāpumu, vai tā nav neloģiska (arī no ekonomiskā viedokļa), pretrunīga, nepietiekama. Šajā lietā pieteicējas argumentācija, izņemot no konteksta kādu konkrētu apgalvojumu un tā kritikas ceļā apšaubot kopējos secinājumus, nav uzrādījis apgabaltiesai pietiekamu pamatu noraidīt Padomes atzinumu kopumā. Tiesnešu kolēģija apgabaltiesas spriedumu, kas ietver pārbaudi par Padomes veikto ekonomisko analīzi, atzīst par pietiekami pārliecinošu.

[9] Pieteicēja arī norāda, ka tiesai bija jāvērtē eksperta Alfa Vanaga atzinums par Padomes lēmumu no ekonomikas viedokļa, ņemot vērā, ka tiesai pašai var nebūt pietiekamu zināšanu ekonomikas jomā.

Tiesnešu kolēģija uzsver, ka tiesai minētais atzinums jāvērtē tāpat kā jebkurš cits pierādījums, tostarp tas jāvērtē kopsakarā ar pārējiem pierādījumiem un lietas faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem. Tas, ka pieteicējai ir subjektīvas šaubas par tiesas kompetenci pienācīgi novērtēt lēmumā ietverto vērtējumu pieteicējas darbībām no ekonomiskā viedokļa, neuzliek tiesai pienākumu pilnībā paļauties uz iesniegto atzinumu kā vienīgo ticamo pierādījumu attiecībā uz Padomes lēmuma tiesiskumu. Turklāt atbilstoši Administratīvā procesa likuma 154.panta otrajai daļai nekādiem pierādījumiem nav iepriekš noteikta spēka, kas saistītu tiesu.

Tiesa ir pievērsusies pieteicējas argumentiem, kas balstīti minētajā eksperta atzinumā, taču nav tiem piešķīrusi būtisku nozīmi, uzskatot, ka atzinumā ietvertie secinājumi nav savienojami ar Konkurences likuma regulējumu.

Arī tiesnešu kolēģija neredz pamatu eksperta atzinumā ietverto atziņu dēļ šaubīties par apgabaltiesas sprieduma un līdz ar to par Padomes lēmuma pamatotību. Tostarp, pievērsoties eksperta argumentam, uz ko tika balstīts pirmais apgabaltiesas spriedums šajā lietā, ka pieteicējas piemērotā atlaide *Supernetto* veikalos pārdotajām precēm būtībā bija vienošanās ceļā starp darījuma dalībniekiem panākta cena, šis arguments nav pamatots konkrētajā gadījumā. Par to liecina pārējie lietā konstatētie apstākļi, jo īpaši pieteicējas vienpusējās iespējas šo it kā cenu retrospektīvi piemērot tādām produktu daudzumam, kas atbilst tās individuālajiem plāniem un tās tirdzniecības rezultātiem, nerēķinoties, kādu peļņas samazinājumu vai zaudējumus tas varētu radīt otrai darījuma pusei, – tas tieši ir raksturīgi tā pārkāpuma būtībai, pret ko vērsas likums.

[10] Apkopojot minēto, tiesai nerodas šaubas par apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu un šādas šaubas nerada arī kasācijas sūdzības argumenti. Lietā arī nav risināmi nozīmīgi tiesību jautājumi, tādēļ tai nav nozīmes judikatūras veidošanā. Minētais atbilstoši Administratīvā procesa likuma 338.¹panta otrās daļas 2.punktam ir par pamatu, lai atteiktos ierosināt kasācijas tiesvedību.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 338.¹panta otrās daļas 2.punktu un 129.¹panta otrās daļas 4.punktu, tiesnešu kolēģija

n o l ē m a

Atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar SIA „Rimi Latvia” kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2014.gada 24.janvāra spriedumu.

Atmaksāt SIA „Rimi Latvia” pusi no drošības naudas – 35,57 euro.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese	(paraksts)	R.Viduša
Tiesnese	(paraksts)	V.Krūmiņa
Tiesnese	(paraksts)	D.Mīta

NORAKSTS PAREIZS

Augstākās tiesas

Administratīvo lietu departamenta

tiesnesis

Rīgā, 2014.

oktobrī

R.Viduša

R.Viduša